

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРОПИВНИЦЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ директора КБФК
08.06.2022р. № 79

ІНСТРУКЦІЯ

З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ № 22-БЖД

первинного інструктажу перед початком зимових канікул

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти перед початком зимових канікул розроблена на підставі пункту 5.13 Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 року № 304, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 липня 2006 року за № 806/12680 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 22 листопада 2017 року № 1514), пункту 8.4. Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти затвердженого наказом МОН України від 26.12.2017р. № 1669, Правил дорожнього руху України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 (із змінами), Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974.

1.2. Дана інструкція передбачає основні вимоги з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти перед початком зимових канікул.

1.3. Дана інструкція поширюється на всіх здобувачів освіти і є обов'язковою для виконання.

2. Вимоги безпеки життєдіяльності здобувачів освіти перед початком зимових канікул.

2.1 Правила пожежної безпеки.

З метою запобігання пожеж необхідно дотримуватися наступних вимог:

- не дозволяється користуватися саморобними електроприладами;
- не слід захарашувати приміщення будинку (квартири), у тому числі горища, підвали, балкони і лоджії;
- не можна зберігати в будинку (квартирі) пальні речовини (гас, бензин, дизельне паливо та ін.); застосовувати відкритий вогонь

Дії при пожежі в приміщенні:

- якщо ви прокинулись від шуму, пожежі і запаху диму, - не залишайтеся в ліжку, а скотіться з нього прямо на підлогу;
- повзіть підлогою під хмарою диму до дверей вашого приміщення, але не відчиняйте їх відразу;
- обережно доторкніться до дверей тильною стороною долоні: якщо двері не гарячі, то обережно відчиніть їх та швидко виходьте;
- якщо двері гарячі - не відчиняйте їх, дим та полум'я не дозволять вам вийти;
- щільно зачиніть двері, а всі щілини і отвори заткніть будь-якою тканиною, щоб уникнути подальше проникнення диму та повертайтеся поповзом углиб приміщення і застосовуйте заходи щодо порятунку;

- присядьте, глибоко вдихніть повітря, розкрийте вікно, висуньтеся і гукайте: «Допоможіть, пожежа!»;
- якщо ви не в змозі розкрити вікно - розбийте віконне скло твердим предметом і зверніть увагу людей, які можуть викликати пожежну команду;
- якщо ви вибрались через двері, зачиніть їх і поповзом пересувайтесь до виходу із приміщення;
- обов'язково зачиніть за собою всі двері;
- під час пожежі у багатоповерховому будинку заборонено користуватися ліфтами;
- якщо ви знаходитесь у висотному будинку, не біжіть униз крізь вогнище, а користуйтеся можливістю врятуватися на даху будівлі.
- У всіх випадках, якщо ви в змозі, зателефонуйте «101» і викличте службу порятунку.

2.2. Правила електробезпеки.

Забороняється:

- вилазити на опору повітряних ліній, на дахи вагонів, будівель, де близько проходять електричні дроти;
- гратись під повітряними лініями, проникати в трансформаторні підстанції або за їх огорожу;
- відкривати дверцята розподільчих щитків та інших електричних пристроїв у коридорах, кабінетах, підвалах, горищах;
- одночасно торкатись електроприладів і яких-небудь трубопроводів, металевих конструкцій, з'єднаних із землею, оскільки при пошкодженні ізоляції електроприладу через тіло людини пройде струм, небезпечний для життя;
- користуватись несправною електроарматурою (електричні розетки, вимикачі, штепсельні вилки);
- прикріплювати електричну лампу розжарювання без електропатрона (накручуючи провід на цоколь електричної лампи);
- прикріпляти електропровід до труб опалення, водопровідних, каналізаційних;
- користуватись електроприладом, якщо пошкоджена чи оголена ізоляція електрошнура;
- користуватись вимикачами, розетками, кнопками дзвінків з розбитими кришками;
- залишати без нагляду ввімкнені електроприлади, встановлювати їх поблизу легкозаймистих рідин, речовин, предметів;
- переставляти холодильники, пральні машини, торшери, телевізори, не відключивши їх від електроживлення;
- торкатись світильників, іншого електрообладнання мокрими руками.
- не підходити до щитових, не залазити на стовпи з високовольтними проводами – можна отримати удар електрострумом від високовольтних живлень на відстані 5 м;
- смертельно небезпечно підходити ближче ніж на 8-10 м до лежачого на землі обірваного проводу повітряної лінії електропередачі.

При виявленні обірваних або обвислих проводів повітряної лінії необхідно організувати охорону місця пошкодження, попередити оточуючих про небезпеку.

2.3. Правила дорожнього руху.

2.3.1. Пішоходи зобов'язані:

- рухатися по тротуарах, пішохідних або велосипедних доріжках, узбіччях, а в разі їх відсутності – по правому краю проїзної частини автомобільної дороги чи вулиці;
- перетинати проїзну частину дороги по пішохідних переходах, а в разі їх відсутності – на перехрестях по лінії тротуарів і узбіччя;
- керуватися сигналами регулювальника та світлофора (переходити тільки на зелене світло для пішохода) в місцях, де дорожній рух регулюється;
- не затримуватися і не зупинятися без необхідності на проїзній частині автомобільної дороги, вулиці і залізничному переїзді;
- не переходити проїзну частину автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, поза пішохідними

переходами при наявності роздільної смуги, а також у місцях, де встановлені пішохідні чи дорожні огороження;

- не переходити дорогу при наближенні транспортного засобу з включеними проблісковим маячком та спеціальним звуковим сигналом (сиреною);
- не виходити на проїзну частину з-за нерухомого транспортного засобу або іншого об'єкту, що обмежує видимість, не переконавшись у відсутності транспортних засобів, що наближаються;

2.3.2. Правила користування громадським транспортом:

- здійснювати посадку в транспортний засіб лише зі спеціального майданчика, а в разі його відсутності – з тротуару чи узбіччя;
- здійснювати посадку і висадку лише після повного зупинення транспортного засобу;
- не відволікати увагу водія від керування транспортним засобом (тролейбус, автобус, трамвай, маршрутне таксі);
- здобувачі освіти, користуючись транспортним засобом, повинні сидіти або стояти тільки в призначених для цього місцях, тримаючись за поручень або інше пристосування

2.3.3.3 метою попередження травмування у районі залізничного вокзалу та залізничних колій:

- не ходіть по коліях;
- переходьте залізничне полотно тільки в установлених місцях — по перехідному мосту або пішохідному настилу;
- стійте на відстані не менше двох метрів від краю платформи;
- не намагайтеся перебратися на інший бік потяга під вагонами або через автозчеплення;
- не залазьте на опори ліній електропередачі, не чіпайте їх руками, тримайтеся далі від електропроводів, що лежать на землі;
- не чіпайте стоп-кран без крайньої необхідності;
- не висовуйтеся з вікон вагону;
- не відчиняйте зовнішні двері під час руху поїзда,
- не стійте на підніжках;
- виходячи з вагона на зупинках, не відходьте далеко від потяга, не перетинайте колії.

2.4. Правила поведінки в громадських місцях, поводження з незнайомими людьми, правила попередження правопорушень :

- не розмовляти й не вступати в контакт із незнайомцями, зокрема не передавати їм цінні речі, ключі від дому, навіть якщо вони назвалися представниками міліції. Слід одразу кликати на допомогу й швидко йти до людей;

- не підходити до автомобілів із незнайомцями, навіть якщо вони запитують дорогу. Скажіть, що не знаєте, і швидко йдіть геть;

- перебувати без супроводу дорослих на вулиці до 18-ти років – до 22 год. У темну пору сезону – до настання темряви;

- не відчиняти двері дому навіть представникам правоохоронних органів. Якщо незнайомиць запитує, чи скоро прийдуть батьки, повідомте, що скоро – вони у сусідів, а в цей час зателефонуйте батькам і двері незнайомцям не відчиняйте;

- бути подалі від тих, хто влаштовує бійки, не брати участі в суперечках дорослих і не провокувати словами чи діями агресивну поведінку, що може призвести до бійки або травми; у стосунках із оточуючими керуйтеся толерантними відносинами;

- не заходити в під'їзд, ліфт із незнайомими людьми; одразу кликати на допомогу, якщо незнайомиць провокує якісь дії щодо вас. Бути уважнішими, оглядатися й перевіряти, чи не слідує за вами хтось під час проходу провулків, підземних переходів між домами й тунелями. Якщо за вами хтось іде, зупинитися й відійти у сторону, щоб потенційний переслідувач пройшов повз вас;

- під час перебування на дискотеці, треба завчасно попередити батьків, щоб зустріли вас після заходу; слід керуватися загальними правилами етикету й нормами поведінки, не провокувати оточуючих на агресивну поведінку діями і словами;

- у разі небезпечної ситуації звертатися до служби охорони закладу, викликати міліцію за номером 102, зателефонувати батькам;

- не вчиняти дії, що можуть призвести до правопорушень. Неповнолітніми у кримінальному праві вважаються особи віком до 18-ти років. За злочини, вчинені після настання 14-річного віку, неповнолітні підлягають кримінальній відповідальності;

- всеукраїнські гарячі лінії підтримки дітей та молоді України: Всеукраїнська лінія «Телефон довіри» – 800-500-21-80; національна гаряча лінія з питань попередження насильства над дітьми та захисту прав дітей – 500-500-33-50 (у межах України дзвінки безкоштовні).

2.5.Профілактика шлунково-кишкових захворювань, дотримання правил гігієни у період поширення епідемічних захворювань

Запобігання харчовим отруєнням:

- старанно щодня мити руки з милом, особливо перед уживанням їжі;
- правильно зберігати продукти: готові м'ясні страви, приміром, бульйон, печеня, холодець, а також салати, десерти з кремом швидко псуються; їх слід зберігати на нижній чи середній полиці холодильника при температурі +4 – +6°C, але не довше трьох діб. При кімнатній температурі ці страви можна зберігати упродовж 4 – 6 годин;
- не рекомендується тримати в холодильнику готові страви чи напівфабрикати в поліетиленових мішечках, оскільки в них порушується вентиляція, краще використати щільні паперові пакети, скляні баночки або інший закритий посуд;
- молочні продукти слід тримати в холодильнику не довше 36 годин,
- овочі й фрукти зберігайте в холодильнику чистими, але немитими. Достатньо покласти їх в окремий посуд і закрити.

Запобігання захворювань на грип, ОРЗ, :

- при нездужанні не виходити з дому, щоб не заражати інших людей, і зателефонувати сімейному лікарю.
- хворому виділити окреме ліжко, посуд, білизну;
- приміщення постійно провітрювати;
- у разі контакту із хворим одягати марлеву маску;
- хворому слід дотримуватися постільного режиму;
- не вживати самостійно медичних препаратів, не рекомендованих лікарем;
- якщо ви погано почуваетесь, слід викликати швидку медичну допомогу за номером 103, описавши свій стан, назвавши номер свого телефону, домашню адресу, прізвище, ім'я, а також зателефонувати батькам.

Запобігання поширенню ГРВІ COVID – 19, спричиненої корона вірусом SARS-CoV-2:

-при перших симптомах респіраторних захворювань (підвищеній температурі, появі кашлю, нежиттю або ускладненні дихання), зателефонувати сімейному лікарю.

Залишайся вдома! Самоізоляція - найдієвіший спосіб убезпечити себе від інфікування..

- протягом дня необхідно дотримуватися правил знезараження рук (наносять мінімум 3 мл антисептика на сухі долоні, активно втирають протягом 30 секунд або мити руки з милом протягом 30-40 секунд);
- перебуваючи в громадських місцях, носіть маску або респіратор.
- перед тим, як одягати маску, вимийте руки з милом або обробіть їх спиртовмісним розчином.
- одягніть маску так, щоб вона закривала рот і ніс без проміжків між обличчям і маскою.
- не використовуйте одноразові маски повторно.
- по можливості не чіпайте руками очі, ніс, рот. Торкаючись руками очей, носа або рота, можна перенести вірус з поверхні рук до організму.
- дотримуйтеся правил респіраторної гігієни. При кашлі або чханні прикривайте рот і ніс серветкою або згином ліктя. Використану серветку відразу викидайте у спеціальний контейнер для сміття.

- дотримуйтесь дистанції. Тримайтесь від людей на відстані мінімум 1,5 - 2 метра, особливо, якщо у них кашель, нежить, підвищена температура.

- пройдіть лабораторне дослідження, якщо ви мали контакт з людиною хворою на COVID-19.

2.6.Правила безпечного перебування біля річок та водоймищ,що вкриті кригою :

– переходити водоймища в перевірених і обладнаних місцях, позначених віхами або жердинами;

–не можна кататись на ковзанах, санчатах , лижах по тонкій кризі і в незнайомих місцях, особливо там, де є ділянки із швидкою течією, із стіканням теплих вод і виходом ґрунтових вод;

–не слід збиратись на кризі великими групами, зупинятись біля крутих обривистих берегів під час льодоходу і повені, наближатись до крижових заторів;

– чисте, не заповишене снігом місце на засніженій поверхні криги, а також темна пляма на рівному сніжному покриві говорить про те, що крига в цьому місці ще не зміцнилась. По такій кризі не можна ходити чи кататись на ковзанах;

–якщо ви йдете рибалити або кататись, попередньо продумайте про засоби рятування на випадок, коли ви провалитесь. Обсудить дії при рятуванні із своїми товаришами;

–особливо небезпечні місця з різною товщиною криги. Річки з швидкою течією замерзають повільно і нерівномірно, і крига над проточною водою менш міцна, ніж над стоячою;

– особливої обережності необхідно дотримуватись в місцях впадання стічних вод і каналізації;

– рибалки повинні ставити попереджувальні знаки біля лунок (гілки, жердини);

–не рекомендується ходити на зимову рибалку одному. Але і розміщуватись тісною групою на кризі, робити лунки близько одна біля одної також не слід.

З метою попередження випадків загибелі людей на кризі необхідно знати правила безпеки і бути обізнаними з прийомами надання допомоги людині , що провалилась під кригу:

Правила самостійного рятування

– якщо ви провалились під кригу, не втрачайте мужність і спробуйте діяти самостійно.

Вибираючись із води, ні в якому разі не можна робити різких рухів, щоб не обламувати крижану кромку. Спираючись на неї спиною або грудьми широко розведіть руки і обережно треба висовуватись на кригу, ноги при цьому потрібно оперти об край ополонки напроти, або робити ногами плавні рухи.

– коли ви вибрались, необхідно або відкотитись в ту сторону, де крига міцніша.

- якщо ви провалились недалеко від берега, то можете, розбиваючи кригу руками, пливти до нього.

Якщо є свідок пригоди, то він повинен сказати потерпілому як себе поводити, тобто щоб потерпілий розкинув руки в сторони, поклав їх на кригу і залишився в такому положенні поки не надійде допомога, а сам повинен організувати допомогу.

При рятуванні потерпілого необхідно дотримуватись таких правил:

– наближуючись до потерпілого обережно повзком, необхідно подати йому дошку, багор, драбину, мотузку, шарф, зв'язані ремінці або знятий одяг;

–коли потерпілий ухопиться за поданий йому предмет, треба витягувати його на берег або на міцну кригу;

–для страховки використовують мотузку, один кінець якої прив'язують до власного тіла, до драбини, дошки або до іншого предмету, а другий до чого-небудь на березі або дають в руки третій особі;

– якщо потерпілого затягнуло під кригу, пірнати за ним можна тільки в разі, коли рятувальник обв'язав себе мотузкою, другий кінець якої знаходиться в руках особи, яка підстраховує. Слід пам'ятати, що навіть загартовані рятувальники не можуть знаходитись в холодній воді більше однієї хвилини. Тому всі дії по рятуванню потерпілого повинні здійснюватись швидко. Перед тим, як рятувальник буде пірнати, він домовляється з підстраховуючим про подачу сигналів мотузкою (смикати за мотузку).

3. Вимоги безпеки життєдіяльності при виникненні надзвичайної або аварійної ситуації.

3.1. Не панікувати, не кричати, не метушитися, а чітко і спокійно виконувати вказівки дорослих, які перебувають поряд.

3.2. Слід зателефонувати батькам, коротко описати ситуацію, повідомити про місце свого перебування.

3.3. Якщо ситуація вийшла з-під контролю дорослих, потрібно зателефонувати до служб екстреної допомоги за телефонами:

101– пожежна охорона;

102 – поліція;

103 – швидка медична допомога;

104– газова служба;

коротко описати ситуацію, назвати адресу, де сталася надзвичайна ситуація, а також своє прізвище, ім'я, номер свого телефону.

3.4. У разі можливості слід залишити територію аварійної небезпеки.

4. Долікарська медична допомога у разі нещасних випадків, надзвичайних подій

При нещасних випадках дуже важливо до приїзду лікаря своєчасно надати долікарську допомогу потерпілому.

Одночасно з наданням долікарської допомоги необхідно викликати швидку допомогу «103».

ПЕРЕОХОЛОДЖЕННЯ

Переохолодження - надмірне зниження температури тіла під впливом певних чинників. Сприяє його зниження температури тіла до 35°C і нижче.

Треба звернути увагу на такі ознаки:

- відчуття холоду і дрижання м'язів;
- блідість і синюшність шкіри;
- загальмованість, невиразна мова, сонливість,
- органи швидко перестають виконувати свої функції;
- потерпілий непритомніє і перестає дихати.

Необхідні такі дії:

- перенести потерпілого в затишне місце, обережно зняти вологий одяг, зводячи рухи до оптимального мінімуму;
- розігріти грудну клітку, шию і тулуб непрямим теплом від багаття чи тіла іншої особи;
- якщо потерпілий притомний, треба дати йому теплого солодкого напою;
- треба слідкувати за диханням і в разі потреби зробити штучне дихання;
- якщо неможливо викликати медичну допомогу, потрібно обережно перевезти потерпілого до лікарні.

ВІДМОРОЖЕННЯ

Відмороженням називають ушкодження частини тіла з розвитком змертвіння внаслідок сильної дії низької температури.

Треба звернути увагу на такі ознаки:

- відчуття холоду;
- невеликий місцевий біль і поколювання;
- втрата чутливості (заніміння),
- зміна кольору відкритих ділянок шкіри (до білого, воскового);
- набряк,
- зменшення чутливості шкіри, що свідчить про прогресування відмороження.

Необхідні такі дії:

- зняти прикраси та тісний одяг,
- притулити відморожену ділянку до теплих частин тіла для того щоб відігріти її,
- викликати швидко медичну допомогу.

Що не треба робити:

- не можна розтирати відморожені ділянки;
- не можна прикладати сніг або лід;
- не треба розпалювати багаття, якщо потерпілий може зігрітися сам;
- не можна пересушувати відморожені ділянки відкритим вогнем.

ШТУЧНЕ ДИХАННЯ (ШД)

Якщо дихання немає, потрібно викликати його штучно.

- 1 Покрийте рот потерпілого чистим шматком тканини або марлі.
- 2 Огляньте порожнину рота і очистіть її.
- 3 Покладіть потерпілого горизонтально на спину.
- 4 Розщепніть комір, пасок та інший одяг.
- 5 Розігніть різко голову, - для цього підкладіть, одну руку під шию, другою відтисніть чоло хворого назад.
- 6 Затисніть ніздрі.
- 7 Глибоко вдихніть самі.
- 8 Швидко і щільно притисніть свій рот до відкритого рота потерпілого.
- 9 Зробіть два вдування.
- 10 Після кожного вдування підніміть свою голову, щоб потерпілий видихнув повітря. Прослідкуйте за його рухом.
- 11 Якщо грудна клітка не піднімається, ще більше відведіть голову потерпілого назад, розігнувши шию, і продовжуйте ШД. Забезпечте герметичність вдування повітря.
- 12 Після проведених двох активних вдувань, перевірте пульсацію сонної артерії на шиї.
- 13 Попросіть когось викликати медичну допомогу.
- 14 Якщо пульсація відчутна, продовжуйте ШД з частотою одне вдування кожні 5 секунд - для дорослих; контроль пульсу - через одну хвилину, а потім через кожні 5 хвилин.

Якщо немає пульсу, то потрібно розпочати зовнішній масаж серця (ЗМС). Незважаючи на велику кількість причин, які можуть привести до зупинки кровообігу, його прояви однакові у всіх хворих.

Характерні ознаки раптової зупинки серця:

- непритомність;
- відсутність пульсу на великих артеріях (сонна і стегнова);
- відсутність тонів серця;
- зупинка дихання або раптова поява періодичного дихання;
- розширення зіниць очей;
- зміна кольору шкіри: блідо-сірий, сірий з синюшним відтінком.

При наданні першої долікарської допомоги необхідно зареєструвати час зупинки серця і початок ЗМС і ШД.

ОСНОВНІ ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО МАСАЖУ СЕРЦЯ

Хворого треба покласти на тверду основу (підлога або низька кушетка) для попередження можливого зміщення його тіла під зусиллям рук масажиста, уникнення неефективності проведення ЗМС.

Той, хто робить ЗМС, може перебувати з будь-якого боку від хворого; зона прикладення сили його рук розміщена на нижній третині грудної клітки, чітко по серединній лінії.

Для проведення масажу кладуть долоні одна на одну навхрест і тиснуть на грудну клітку в зоні, розміщеній на 3-4 поперечних пальці (3-4,5 см) вище під місця прикріплення до грудини мечовидного відростка. Випрямлені в ліктьових суглобах руки масажиста розміщують таким чином, щоб тиск здійснювало тільки зап'ястя. Стискання грудної клітки потерпілого проводиться за рахунок тиску тулуба масажиста. Зміщення грудини в напрямі до хребта (тобто глибина вгинання грудної клітки) становить 4-6 см. Тривалість одного стискання грудної клітки - 0,5-1 с (темп масажу - 60 разів за 1 хв.).

В інтервалах руки з грудини не знімають, пальці залишаються припіднятими, руки повністю випрямлені в ліктьових суглобах. При проведенні ЗМС і ШД однією людиною після двох швидких нагнітань повітря в легені потерпілого проводиться 10- 12 стискань грудної клітки, співвідношення 2:12.

Якщо беруть участь 2 особи, то це співвідношення - 15, тобто на одне вдування робиться 5 стискань грудної клітки.

Обов'язковою умовою проведення ЗМС постійний контроль за його ефективністю.

Критерії ефективності ЗМС такі:

- зміна кольору шкірних покривів: вони стають менш блідими, сірими, синюшними;
- звуження зіниць, якщо вони були розширені з появою реакції на світло (звуження зіниці під впливом світла);
- поява пульсового поштовху на сонній і стегновій, а інколи і на променевої артеріях потерпілого;
- поява самостійних дихальних рухів.

ЗМС проводять до того часу, поки не прибуде бригада швидкої медичної допомоги або не відновиться самостійне стійке дихання і діяльність серця.

При підозрі на ушкодження шийного відділу хребта **НЕ МОЖНА ВІДХИЛЯТИ ГОЛОВУ НАЗАД і РУХАТИ ЇЇ З БОКУ НА БІК.**

Забезпечте доступ повітря, відвівши нижню щелепу і утримуючи голову в нерухомому положенні. Фіксує пальцями кут нижньої щелепи, відведіть її вгору; великими пальцями відкрийте рот, щоб повітря вільно проходило в дихальні шляхи, та вдуваючи в рот, ніс потерпілого, закрийте своєю щогою.

Транспортування потерпілого

Наслідки своєчасної і правильно наданої допомоги на місці події можуть бути зведені нанівель, якщо під час підготовки до транспортування і доставки потерпілого до медичної установи не будуть дотримані відповідні правила. Основне не тільки в тому, як доставити потерпілого і яким видом транспорту, а наскільки швидко були вжиті заходи, які забезпечили максимальний спокій і зручне положення потерпілого.

Найкраще транспортувати потерпілого ношами. При цьому можна використовувати підручні засоби: дошки, одяг тощо. Можна переносити потерпілого на руках. Передусім потерпілого слід покласти на носі, які застеляють ковдрою, одягом тощо, ставлять носі з того боку потерпілого, де є ушкодження. Якщо тих, хто надає допомогу, двоє, вони повинні стати з іншого боку носів. Один підводить руки під голову і грудину, інший — під криж і коліна потерпілого. Одночасно без поштовхів його обережно піднімають, підтримуючи ушкоджену частину тіла, й опускають на носі. Слід накрити потерпілого тим, що є під руками, — одягом, ковдрою. Якщо є підозра на перелом хребта, потерпілого кладуть обличчям догори на тверді носі (щит, двері). За відсутністю цього можна використати ковдру, пальто. В такому разі потерпілого кладуть на живіт.

Якщо є підозра на перелом кісток тазу, потерпілого кладуть на спину із зігнутими ногами у колінах і у тазостегнових суглобах для того, щоб його стегна були розведені, під коліна обов'язково треба підкласти валик із вати, рушника, сорочки.

По рівній поверхні потерпілого несуть ногами вперед, під час підйому на гору або на сходах — головою вперед. Ноші весь час повинні бути у горизонтальному положенні. Щоб вони не розгойдувались, необхідно йти не в ногу, злегка зігнувши коліна.

Під час перевезення потерпілого слід покласти його до машини на тих самих ношах, підстеливши під них що-небудь м'яке (ковдру, соломку тощо).

Розроблено:

Заступник директора
з виховної роботи

_____

С.КОМАН

Погоджено:

Інженер з охорони праці

_____

І.ГАБУРА